

Locuint'a Redactorului

Cancellari'a Redactiunii

Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrisorile nefrancate nu se voru primí decatu numai de la corespundintil regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre annu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a:
pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ = 15 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru inseriuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taos-a tiabrale pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

De pre campulu resbelului.

Unu telegramu d'in Munichu, datatu d'in 23. oct., 6 ore si 20 minute postmeridiane, ni aduce urmatoriele sciri, relative la atacarea redouteloru franceze Bruyères si Bicêtre prin trupele nemtiesci, si a nume: Generalulu Hartmann comunica d'in cartirulu generalu, ca s'a facutu unu atacu combinatu contr'a redouteloru franceze Bruyères si Bicêtre cu câte 5 batalione si 8 tunuri; ataculu s'a inceputu de-una-data la semnalulu datu. Inimiculu intimpinã colonele prime cu unu focu de artileria terribilu, contra carui-a erã impossibilu a resiste. Ataculu alu doile a s'a intemplatu imediatu dupa schimbarea colonei prime, si s'a fortiatu de tote colonele trupeloru, fiindu spriginitu si de artileria. — Trupeloru nostre, se dfee in numitulu raportu, li-au succesu a strabate cam la 200 de pasi innainte, inse mai departe nu potura d'in caus'a focului prevalentu alu carteciiloru si granatelor, precum si pentru foculu infanteriei, de ora-ce acestu a culcã la pamentu sire intregu. Convingundu-se comandantele, ca redoutele nu se potu neci decãtu ocupã, incepũ a se retrage. Cu ocaziunea retragerii, inimiculu impuscã in continuu a supr'a trupeloru nostre, inse foculu inimicu nu li-a causatu multe stricatiuni. — Perderile nostre, si a numitu ale unui batalionu prusescu de infanteria sunt forte enorme, computandu-se preste 400 fetiori incapabili de batali. — Starea sanitaria a trupeloru a devenitu mai rea d'in caus'a ploieloru continue si a tempului frigurosu.

Oficierii prusesci comunica d'in cartirulu generalu, cu privire la lupt'a d'in 21. oct. de la Parisu, urmatoriele date: Francesii sunt neobositi in neliniscirea trupeloru nemtiesci. Asta di, in 21. oct., la 12 ore si 30 minute meridiane francesii facura una erumpere d'in fortulu Valoien cu 10 batalione si cam cu 10—12 tunuri; ei strabatura preste Vanderre si Rueil, respinsera avangardele nemtiesci, si innaintara cu asaltu, pana candu fure opriti prin una divisiune de infanteria si prin unu regimentu de garda, care fũ spriginitu de una brigada de infanteria. — Lupt'a se incepũ in tote partile cu cea mai mare vehementia. Dupa una lupta aproape de unu ore, artileria nemtiesca, la numeru cu multu mai mare decãtu a francesiloru, constrinse pre acesti-a la retragere, care s'a executatu in ordine buna. Foculu de artileria d'in forturi a impededatu pre nemti, d'a molestã pre francesi in retragerea lor. Perderile sunt egale in ambe partile si neinsemnate.

Dupa scirile d'in Tours, datate d'in 24. oct., in Ivry-sur Eure s'au scolaru femeele, pruncii si betranii contr'a prusiloru; perderile sunt mari in ambe partile. Prusii s'au concentratu in Fisoras. Inimiculu, care aveã de cugetu a asediã cetatea La Fère, s'a retrasu, in urm'a mai multoru sciri seriose, spre Laon, lasandu dupa sine tote mediulocele de subsistintia.

Diurnulu italianu „Movimento“ publica una epistola d'in 18. oct., in carea se dfee, ca generalulu Garibaldi a formatu cadrele armatei d'in Vogese, si ca primele trei brigade sunt degiã infiintate. Brigad'a d'antãiu stã sub comand'a generalului Bossak, si consiste d'in unu regimentu garda mobile, d'in unu batalionu de francitireuri si d'in mai multi ispanioli si anglesi, condusi de Orense; brigad'a a dou'a, sub comand'a colonelului Marie, e formata numai d'in francesi; si, in fine, brigad'a a trei-a, comandata de Menotti Garibaldi, consiste d'in unu regimentu garda mobile si d'in doue batalione italiani. Fiasce care brigada a primitu una compania de génie. — Diurnulu „A. A. Ztg“ afirma d'in fonte siguru, ca bravulu generalulu italianu are de cugetu a strabate cu corpurile sale de armata, d'in Besançon preste Remiremont, in Lotaringia superiora, voindu a ocupã pedurile cele mari de la Haye, cari se afla intre Nancy si Toul, pentru ca se taie de acolo linia de impreunare a nemtiloru. Acestu planu dede ansa generalului nemtiescu Werder d'a ocupã cu corpulu sãu de armata cetatea Epinal, pentru ca

sẽ pota dominã pasurile ce conduc in siesulu fluviulu Mosell'a.

Pre cum se vede, operatiunile generalului Werder n'au avutu neci unu resultatu, ca-ci in unu raportu alu sãu, datatu d'in 21. oct., cetinu urmatoriele datẽ: De ieri, 20. oct., comunicatiunea intre mine, Epinal si Luneville e intrerupta cu totul. Telegrafulu a disparutu de totu in departare de ore intregu; calea ferata e stricata aproape la 100 de locuri, si sinele sunt parte mare aruncate in fluviulu Mosell'a. Caus'a acestoru stricãri e, ca una parte mare a garnisonii d'in Belfort, in contielegere cu poporatiunea si cu multe mii de voluntari, cari s'au adunatu in tienutul de la Remiremont si Plombières, si apoi s'au uniu cu cei de la fluviulu Meus'a, a intreprinsu una miscare contr'a flanculu nostru stangu, despre carea fiindu incunosciintiatu de tempuriu, am sistatu mersulu nostru, pentru a urmari cu atentiune miscarea inimicului. Acẽsta miscare inimica fũ numai simulatoria, prin ce francitireurii si potura esecutã planulu fara neci una greutate. Vigiliile si gendarnii, postati de-a lungulu drumulu, fure parte mare prinsii sãu imprasciati, si una parte d'in ei fure ucisi in lupte. Francitireurii sunt preste 3000, si se dfee, ca s'aru fi retrasu spre Darnear in paduri si la fluviulu Meus'a, unde se voru adunã in mase mai mari. Constrinsu fiindu de impregiurãri, am sistatu operatiunile ulterioare.

Diurnulu „Norddeutsche A. Ztg“ comunica, ca unu transportu, tramisu cu post'a campestra d'in Clermont la Vouzière, fũ constrinsu sã se retraga la Clermont in urm'a unei lupte intemplate la Grandprẽ intre trupele prusesci si francitireurii francesi. — Dupa unu telegramu d'in Nancy, datatu d'in 24. oct., 5000 francitireuri atacara la Grandprẽ una colona mare de prusi, respingundu-i cu perderi enorme. — Unu telegramu oficialu d'in Berlinu comunica, ca cetatea Schletstadt a capitulatu, cu care ocaziune s'au facutu 2400 prisionieri, si s'au ocupatu 120 tunuri.

Dupa una depesia a generalului Cambriel d'in Besançon, prusii atacara de nou pusetiunea de la Chatillon, inse ataculu n'a reusitu, si asiẽ inimiculu s'a retrasu inderetru. Trupele franceze fure, in 23 si 24. oct., in avantaju, au facutu cãti va prisionieri, si s'au tienutu in pusetiunile lor avendu perderi putiene.

Camer'a representantiloru Ungariei.

Siedint'ia de la 24. oct.

Presiedinte: Paulu Somssich. Notariu: Ales Bujanovics. D'in partea guvernulu au fostu de facia ministrii: Balt. Horváth, Colom. Bedekovics, los. Szlavy, b. los. Eötvös, Stef. Gorove si Kerkápolyi.

Dupa autenticarea procesulu verbalu alu siedintiei trecute, presiedintele pune pre biurulu camerei raportulu comisiunii pentru controlarea detoriei de statu flotante, pre cum si bugetulu ei. — Se va tipari si impartii intre deputati. — Apoi se presinta mai multe petitiuni, cari se transpunu comisiunii petitiunarie.

Ministru justitiei, Balt. Horváth, presinta unu registru despre materialulu legislativ, cu care va avẽ sã se ocupe camer'a in acẽsta sesiune. — Se va tipari si impartii intre deputati.

Colom. Tisza pune pre mès'a camerei unu proiectu de concludu, conformu carui-a guvernulu sã asterna Majest. Sale una propunere in privint'ia unui proiectu de lege, pentru infiintarea unei armate magiare regulate si bine inarmate, carea va avẽ sã stãtioneze in tiera, si a supr'a carei-a sã dispuna numai monarculu pre calea ministeriulu ungurescu. — Se va tipari si pune la ordenea dñiei in siedint'ia de luni-a venitoria (31. oct.)

Sigismundu Popu presinta urmatoriulu proiectu de concludu: „Camer'a sã alega una comisiune, constataria d'in 27 membri, in carea sã se reprezinte in modu corespundietoriu fia-care tienutu si nationalitate; acõa are sã statatoresca, pre langa cooperarea ministriulu justitiei, numerulu si resiedint'ia tribunaleloru de prim'a instantia, cari au a se infiintã. Ea va avẽ sã considere cu acẽsta ocaziune usulu secularu, desimea poporatiunii, datele statistice, esistint'ia de edificii comitatense accomo-

date, si in Transilvania chiaru si raportele de limba' Comisiunea are sã presinte camerei elaboratulu sãu cãtu se pote mai curundu. Er' si pana candu se va potẽ intemplã acẽst'a, sectiunile sã delibere proiectulu de lege pentru organizarea comuneloru.“ — Se va tipari si impartii intre deputati.

Mihaiu Tãncsis, interpeleza pre presiedintele camerei in privint'ia abrogãrii regalielelor.

Dupa acõa se suscepe ordenea dñiei, si se alega comisiunea economica si pentru revederea diurniulu camerei. — Resultatulu alegerii se va publicã in siedint'ia proxima.

Urmẽza la ordenea dñiei desbaterea a supr'a proiectulu de concludu alu deputatulu Danilu Irányi. — Dupa cetirea proiectulu cestionatu, publicatu in Nr. trecutulu alu diurniulu nostru, se escã una discussiune lunga si viua, carea durã pana la doue ore si diumetate d. m., candu apoi siedint'ia s'a inchiaiatu, amẽnandu-se votarea a supr'a lui pre siedint'ia venitoria.

Siedint'ia de la 25. oct.

Presiedinte: P. Somssich. Notariu: Ales. Bujanovics. Pre bancelẽ ministeriali: Horváth, Gorove, Bedekovics, Szlavy, Eötvös si Kerkápolyi.

Dupa cetirea si autenticarea procesulu verbalu alu siedintiei de ieri, presiedintele presinta bugetulu camerei pentru lun'a lui septemvre si octomvre. — Se va pertratã in siedint'ia proxima (26. oct.). — Ales. Bujanovics pune pre biurulu camerei literelẽ credentiale ale deputatulu Iosifu Zsãmbokréty, alesu in cerculu Zsãmbokrét, cottulu Neutr'a. — Se tramitu comisiunii verificatorie.

Dupa presintarea petitiuniloru, cari se transpunu comisiunii petitiunarie, deputatulu Mihaiu Tãncsis presinta, in forma de proiectu de concludu, dorint'ia sa, manifestata in siedint'ia de ieri, in privint'ia abrogãrii regalielelor. — Se va tipari si impartii intre deputati.

Dupa acõa se publica resultatulu alegeriloru de ieri, conformu carui a in comisiunea pentru revederea diurniulu camerei s'au alesu urmatorii deputati: Stef. Beliczey, lul. Bömches, Ernestu Daniel, Nicolau Iankovics, Lud. Ioszenszky, Dionisiu Majthényi, Aristidu Mátyus, Stef. Nedeczky, Iosifu Popu, Greg. Patrubán, Car. Pétery, Edmundu Szeniczey, Car Szilvay, Aronu Szilády, Paulu Szontágh (d'in laurinu), Ales. Török (d'in laurinu), Ed. Turcsányi, Fridericu Wächter, Stef. Zalay, Stef. Parcsatics si c. Ferd. Pejacsevics. — In comisiunea economica s'au alesu: Petru Atzél, b. Stef. Kemény, Paulu Molnár, Paulu Térey, Stef. Iancsó si b. Lud. Simonyi.

Ministru justitiei, Balt. Horváth, presinta unu proiectu de concludu, conformu carui-a camer'a esmito una comisiune, constataria d'in 20 membri, carea va avẽ sã statoresca numerulu si resiedint'ia tribunaleloru de prim'a instantia, presentandu camerei elaboratulu sãu in terminu de 15 zile. — Se va tipari si pune la ordenea dñiei in siedint'ia venitoria (26. oct.)

La ordenea dñiei urmẽza votarea nominala a supr'a proiectulu de concludu alu deputatulu D. Irányi, relativu la eliberarea lui Svetozaru Miletics d'in inchisore. — La intrebarea, daca camer'a adopta sãu nu proiectulu de concludu alu lui Danilu Irányi, d'intre 421 deputati verificati, 89 votara pentru si 126 contr'a proiectulu, 205 au fostu absinti, presiedintele s'a abtinentu de la votare; prin urmare, proiectulu de concludu s'a respinsu cu una majoritate de 37 voturi, era actele presiedinteli tribunaleloru de pressa, Sárkány, s'au laatu spre sciintia.

Dan. Irányi doresce, ca in siedint'ia proxima (26. oct.) sã se pertrateze proiectulu de lege despre abrogarea pedepsei corporali. — Se decide.

Siedint'ia se inchiaia la 11³/₄ ore a. m.

Cuventarea P. S. Sale parintelui Arciepiscopu si Metropolitu Andreiu baronu de Siagun'a

(tienut'a la deschiderea congressulu natiunali besericescu d'in Sabiuu)

Domniloru si fratiloru!

In faptele Apostoliloru, Capu IX, se dfee: „cã candu erau crestini goniti in Damascu si Ierusalimu, atunci besericele d'in Iudea, Galile'a si Samari'a aveau pace, zi-

dindu-se si amblandu in fric'a lui Ddieu, si se impleau de mangaiarea Duhului santu.

Eu, aruncandu o privire fugitiva asupr'a starei besericelelor noastre d'in tota lumea, aflu, ca unele d'in ele sunt persecutate, altele sunt lipsite de libertatea consciintei, si altele sunt nadusite in vietii lor besericesca, si pentru ace'a sunt in stare abnorma; era in fine aflu, ca besericele d'in metropoli'a nostra nationala romana in Transilvania, Ungaria si Banatu sunt in pace, zidindu-se si amblandu in fric'a lui Ddieu, si se implu de mangaiarea Duhului Santu.

Cutediu se afiru acest'a, ca ci eu asta-di nu cunosc si nu sciu in beseric'a nostra ecumenica, ca vre-o parte a ei ar' fi organizata si regulata cu observarea stricta a institutiunilor biblice si a canoanelor besericesci, precum este Metropoli'a nostra nationala romana cu partile ei constitutive organizata si regulata; — ca-ci eu asta-di nu cunosc si nu sciu in beseric'a nostra ecumenica, ca vre-o parte a ei, pre bas'a organismului seu besericescu, ar' pot' dice clerului si poporului credintiosu, precum Metropoli'a nostra, in urm'a statutului organicu, pot' se dica clerului si poporului seu credintiosu: „Nu mai sunteti straini si nemernici, ci concetateni cu santii si de-a-prope ai lui Domnedieu, ziditi fiindu pre temell'a Apostoliloru si a Profetiloru, fiindu petr'a cea d'in capulu anghiuului singuru Iusu Christosu, intru care tota zidirea s'a facutu si se desvolta intr'o beserica santa in Domnulu spre locasiu lui Ddieu in Duhulu.“ Efes. II. 22. — Nu cunosc si nu sciu nici o parte a besericele noastre ecumenice carea, ca Metropoli'a nostra, in sensulu statutului seu organicu, ar' inaltia pre clerulu si poporulu seu credintiosu la acea demnitate individuale si sociale, ca se le pota dice: „Toti suntemu impreuna lucratori ai lui Ddieu, toti suntemu zidirea lui si cas'a lui si Duhulu lui Ddieu locuiescu intru noi, si de va strica cine-va cas'a lui Ddieu, lu va strica si Ddieu pre' ace'l'a, ca-ci cas'a lui Ddieu este santa, carea sunteti voi.“ — Nu cunosc nici o parte a besericele noastre ecumenice, unde elementele organice besericesci ar' fi asié regulate, ca in Metropoli'a nostra, pentru ca nu aflu in nici o parte a besericele noastre ecumenice, ca s'ar' recunosc demnitatea reciproca a elementelor besericesci si acelea s'ar' lasa a functiunã dupa pusetiunea, ce o ocupa in organismulu besericescu, ca la Mitropoli'a nostra, carea si-a luat de indreptariu invetiatur'a biblica,**) care suna asié: „Trupulu nu este unu medulariu, ci multe; ca de ar' dice pitiorulu, ca sum mana, si nu sum d'in trup, au dora pentru ace'a nu este d'in trup? si de ar' dice urechi'a: ca nu sum ochiu si nu sum d'in trup, au dora pentru ace'a nu este d'in trup? ca de ar' fi totu trupulu ochiu, unde ar' fi audiulu? si de ar' fi totu trupulu audiulu, unde ar' fi mirosulu? Inse Ddieu a pus in trup medulariele asié, precum a voitu; ca de ar' fi tote unu medulariu, unde ar' fi trupulu? era acum cu adeveratu sunt multe medularie, inse unu trup, si ochiulu nu pote dice manei: n'amu lipsa de tine, seu capulu pitiorulor: n'amu lipsa de voi, ci cu multu mai vartosu medulariele trupului, cari se socotescu a fi mai slabe, sunt mai de lipsa, si asié se nu fia desbinare in trup, ci se se grigesca medulariele intre sine unulu de altulu; — era

*) I. Colos. cap. I. v. 9. 16 - 17.

**) I. Trim. Corint. cap. XII. v. 14 - 27.

FOISIORIA

Relatiunea dlui Dr. Iosifu Hodosiu

despre teatru in tiercele romane.

(Cetitala inaugurarea Societatii pentru fondu de teatru nationalu, la 4 oct. in Dev'a.)

(Fine.)*

II.

Sè trecemu acum in Moldov'a. Sè vedemu ce a insemnatu dlu C. Negruzzi pre la a. 1863 despre teatru romanu in Iasi, si propriamente in Moldov'a.

La 1833, fratii Fouraux facura intr'o casa vechia o sala de teatru (de care Iasiu era lipsitu), ca se joce pantomim'a si dantiulu pre franghia. Noutatea lucrului facu se prospereze intreprinderea acestoru industriasi, in catu se incercara a da si mice vodeville, ce ocupara teatru mai multi ani. Atunci incepura a se ghind si la unu teatru romanu. D. G. Asaky, cu asistintia a cati-va amatori si a cati-va scolari, ni dede mai multe bucati traduse cari, cu tota slabitiunea actoriloru si pucinetatea mediloceloru de cari dispuneau, ni dovedira, ca lucrulu nu e asié de cu nepotintia precum se credeá, si ca limb'a romana resuna totu atatu de bine la urechia ca si sor'a italiana. Inse ne marginindu-se in representatiuni de puterea actoriloru sei, vroí se ni arete dram'a si oper'a. Vedituramu pre Petru Raresiu si pre Norm'a. Dar' aici, cu tota indulgentia auditoriului, trup'a de amatori

*) Vedi Nr. trecutulu alu „Fed.“

voi sunteti trupulu lui Christosu si medularie, fia-care dupa partea sa. — Eu in nici o parte a besericele noastre ecumenice nu pota afla, ca elementele organice besericesci ar' fi in ordinea biblica, precum aflu eu, ca acelea sunt in ordinea biblica la Mitropoli'a nostra, pentru ca eu asié sciu ca, nicairi in beseric'a nostra ecumenica, demnitatea si pusetiunea elementelor organice besericesci adeca a clerului si poporului credintiosu nu se recunosc si nu se lasa a functiunã in treburi besericesci, scolari si fundatiunali, ca in Metropoli'a nostra carea, spre recunoscerea demnitatii clerului si poporului credintiosu si a pusetiunei lor in organismulu besericescu, purcede d'iu invetiatur'a biblica a marelui apostolu Pavelu,*) carea suna in urmatorulu chipu: „Fratiloru, nu voiescu, ca se nu sciti voi despre cele duhovnicesci, ca suti, ca nime nu pote numi Domnu pre Iusu Christosu, fara numai in Duhulu Santu; si sunt osebiri daruriloru, era-si ace'l-a-si Duchu, si sunt osebiri slujbeloru, era-si ace'l-a-si Domnu, si sunt osebiri lucruriloru, era-si ace'l-a-si Domnedieu, carele luminedia tote intru toti si fiasce-carui-a se dá aretarea Duhului apre folosu, — si tote acestea le lucrãza Duhulu, impartesindu fiasce-carui-a deosebi, precum voiescu.“ — In fine, nu cunosc nici o parte a besericele noastre ecumenice, carea ar' fi pre calea desvoltãrei spirituale si intelectuale a clerului si poporului seu credintiosu, precum este Metropoli'a nostra pre calea desvoltãrii spirituale si intelectuale a clerului si poporului seu credintiosu, prin urmare, nu cunosc nici o parte a Besericele noastre ecumenice, unde cu atãta caldura, cu atãta predilectiune si cu atãta consecintia rationala ar' imbrãsiã vre-o natiune si nationalitatea crestiniloru ortodoxi, precum in metropoli'a nostra se imbrãsiã natiunea si nationalitatea nostra romana, si de ace'a ea se numesce pre dreptu mitropoli'a nationala de relegea greco-resarit. a Romaniloru d'in Ungaria si Transilvania, si congresulu acestu-a besericescu se numesce representatiunea intregi provincie metropolitane a Romaniloru de relegea greco-resaritentã d'in Ungaria si Transilvania, er' statutulu organicu, prin care trebele besericesci, scolari si fundatiunale ale totoror partiloru organice d'in Metropoli'a acest'a se reguleza si se conducu dupa form'a reprezentativa, se numesce statutulu organicu alu Besericele ortodoxe romane d'in Ungaria si Transilvania.

(Finea va urmã.)

Gherla, 18. oct. 870.

„Viribus unitis“ (Sans pareille.)

Sciintia si cultura, aceste arme invingatorie ale totoror secliloru, ni potu asigurã esistintia nostra nationala, in mediulu atãtoru popore eterogene.

De acestu adevertu amu fostu petrunci si noi, teologii romani de Gherla, atunei, candu amu depusu prima pietra fundamentale a societãtii „Alexisincaine“, ca asié cu totii, „Viribus unitis“, se potemu face mai mare progresu pre calea sciintieloru si a culturai.

Dupa acestã digresiune, vinu a comunicã onorab. publicu romanu nouã constituire a societatele noastre, indeplinita inca in siedintia ord. a XXX., tienuta la 9. Juniu

*) I. Trim. Cor. cap. XII. v. 1-11.

facu unu mare fiasco, si publiculu, fara a-si reci dorintia de a avé unu teatru nationalu, senti stemperandu-se entusiasmulu.

Guvernulu se asociã cu dorintia publica. Elu numi unu comitetu teatralu, care se se ocupe cu infintierea personalului, cu alegerea pieselor, etc. Indata inse ce junii membri ai comitetului primira cu placere asta onorifica insarcinare, totu elu, guvernulu, prefacu comitetulu in intreprisa si pre membrii lui in directori fara voia. Glum'a era cam grosa, ca-ci acum nu era vorb'a a chelutului numai tempulu, era a deslegã si pung'a. Cu tote aceste, ilusiunile junetiei — ca-ci erau juni atunci — carea incepe cu curagiu ori-ce intreprindere, candu ea are de scopu unu bine publicu, facu pre improvisatii intreprindietori (V. Alesandri, M. Cogalniceanu, C. Negruzzi) a se apuca cu totu deadinsulu de lucru, mai alesu candu era in jocu si amorulu lor propriu. Ei erau indatorati a tiené doue trupe, unã francesã si altã romana, si pentru asta li se dá o subventiune de patru ori mai mica decãtu este asta-di.

Adusera o trupa francesã, care joca vodevilulu, dram'a si oper'a comica; si publiculu si-pote aduce a minte, ca de atunci n'a avutu mai buni actori: inse nu era acestu-a greulu. Greulu era teatru romanu, pentru care trebuia creatu totu: decoruri, piese, personalu, etc.

Ce era de facutu? Nu se mai poteau lua baietii de pre bancele scolei ca se se urce pre scena; ei aveau de invetiatur'a lectiuniloru lor, er' nu piese de teatru. Intreprindietorii nostri se ghindira multu; si — dupa mai multe idee care de care mai ciudate, ca-ci unulu propunea se tocmesca omeni pre cari imbracandu-i in hainele respective se esa pre scena pentru forma, si rolulu lor se se cetesca de unu lectoru ad-hoc intre culise; altulu dicea ca se se tiparesca pies'a si se se imparta la privitori, cari se

a. c., candu conducatoriulu societatele si intregu corpulu oficialiloru, anuciandu ca a aspiratu tempulu dirigetoriele lor si multumindu membriloru societatele pentru incredere, depusera mandatele lor-in manele societatele Alexi-Sincaine.

La cuvintele conducatoriului respusera nenumerate si entusiastice strigari: „Traesca fostulu conducatoriu ca conducatoriu de nou alesu!“ si zelosulu conducatoriu si profesorulu de S. Theologia, Dlu Nicola Moldovanu, care si-a eluptatu pentru sentimintele sale romanesi stim'a si respectulu totoror, era pentru conducerea intielepta incederea totoror membriloru, fu alesu cu aclamatiune de nou de conducatoriu alu societãtii Alexi-Sincaine.

Au urmatu apoi alegerea celoralati mandataru, prin majoritate de voturi, precum: Presiedinte: Iosifu Cristea; v. pres. Ioanu Goronu; notariu alu corespundintieloru: Andreiu Popu; notariu alu siedintieloru: Gavrilu Mesesianu; bibliotecariu: Vasiliu Carsiai; casariu: Aureliu Lupanu, si controloru Gregoriu Sima.

Rest. inca alegerea unu comitetu revisoriu de 9. membri.

Nouã constituire s'a intemplatu mai nainte de trei lune, precundu tenerimea studiosa se respise spre a se bucura de odihn'a ferieloru si a-si aduna noue poteri apre inaugurarea noului anu scolasticu.

Iosifu Cristea,
presiedinte.

Andreiu Popu,
notariu alu corespund.

Consemnatiunea

ofertelor suscrise si solvite pentru institutulu de fete d'in Oradea-Mare.)*

Nr. locuinte.	Numele daruitorului	Locuinta.	Sum'a oferita		Sum'a solvita.		Observatiuni
			fl.	cr.	fl.	cr.	
	1 Samuilu Porutiu				2		Collectante Dlu Samuilu Porutiu consiliariu de sectiune in Clusiu.
	2 Georgiu Domzsa				3		
	3 Carolina Domzsa				1		
	4 Nicolau Popu				2		
	5 Ladislau Vajda				2		
	6 Petru Nemesiu				2		
	7 Victoru Piposiu				—	60	
	8 Leontinu Popu				1		
	9 Vasiliu Ranta				1		
	10 Michailu Janesi				1		
	11 Gregoriu Chifa adm. paroch.				1		
	12 Lazaru Baldi				1		
	13 Basiliu Rosiescu				1		
	14 Alesiu Popove				1		
	15 Vasiliu Bochisiu				1		
	16 Ladislau Nestoru				—	50	
	17 Ladislau Papp				1		
	18 Georgiu Popu				1		
	19 Ioane Bochis				—	50	
	20 Demetriu Cosma				1		
	21 Nicolau Popu preot. romanu	Monastoru			1		
		Sum'a				25	60

*) Vedi Nrii 99, 100, 101, 102, 103 si 105 ai „Fed.“

o citesca in sunetulu orchestrei, etc. etc., — in fine primediã fiindu mare, se decisera, ca generalii candu au a face vr'o intreprindere riscata, se faca apelu la junii de bonne valonte. Apelu fu auditu. In curendu mai multi teneri se infatiasira; si o trupa ca prin minune se gasi infintiatã.

Dar' cu tota bun'a lor vointia, acesti enfante perdus nu cunoseau nici rudimentele artele dramatice. In lips'a altor'a, intreprindietorii nostri se facura profesori de declamatiune si de mimica: s'apucara a invetiã pre actori ace'a ce si ei scieau, seu, mai bine dicundu, nu scieau. Ce e dreptu, la inceputu actorulu uitã, ca nu trebuie se stde decãtu cu faciã spre publicu; acritia, in locu se esa pre usia, esia prin parete, dar' publiculu era indulgentu; elu rideã si aplaudã.

Acum trup'a cam schiopa, cam nemernica, era plina de dorintia a se produce, si plina de sperantia in viitorulu ei. Decorurile se barbuilase, se carpise, nu mai lipsia decãtu materiã... piesele! La tote se ghindise, afara de repertoriu.

Adunandu se tote traducerile ce se gasira pre la librãrie si aici (in Moldov'a) si preste Milcovu (in Romania'a), se vediu, ca nu se poteã dá nici „Oreste“, nici „Mahometu“, nici „Alzira.“ Chiaru cele mai usiore din piesele lui Moliere erau grele pentru noii actori. Nu remase alta decãtu totu intreprindietorii se se faca si autori seu traductori. Se pusera tus-trei pre lucru; alesera din repertoriulu francesu si germanu acele ce li parura mai lesniciose, mai potrivite cu puterea noiloru actori, si traducundu, prelucrundu, une-ori localisandu, representatiunile incepura; publiculu se multiami, actorii se incuragiara si treb'a mergeã bine.

Doue-dieci si mai bine de ani au trecut de atunci. In tempulu acest'a, acesti trei omeni au avutu multu ma

Nr. curinte.	Numele darnitorului	Locuinta.	Sum'a oferita.		Sum'a solvita.		Observatiuni.
			fl.	cr.	fl.	cr.	
1	Ales Dobra episcopu				20		
2	Ioanu Olteanu secret.				6		
3	Michailu Nagy vicariu capit.				10		
4	Unu pelerinu				2		
5	Liviu				1		
6	Gavrilu P.				1		
7	Altu canonicu				1		
8	Fauru				5		
9	Sofia Pascu				3		
10	M. Kisiu				2		
11	Nic. Blaju				1		
12	Maria Jurca				1		
13	Elena Daminescu				50		
14	Anastasia Jucsiu				1		
15	Helena Radulovicu				1		
16	Sofia Pavelu				1		
17	Sofia d'Athanasovits				4		
18	Maria Vancea				5		
19	Maria Marco				5		
20	Livia Besanu				3		
21	Emiliu Cosgaria				5		
22	Anna Pesteanu				5		
23	Catarina Dagariu				3		
24	Otelia Popu				5		
25	Maria Cetruscu				2		
26	Iulian'a Udria				3		
27	An'a Kondaly				3		
28	Sidonia Maior				5		
29	Catarina Janculescu				5		
30	Helena Kondaly				2		
31	Anna Tomiciu				2		
32	Maria Miescu				3		
33	Rosa Halig				5		
34	Maria Tornya				1		
35	Maria Pascu				1		
36	Olga Dragoiu				2		
37	Iosefa Brindusiu				1		
38	Matilda Marschofszky				1		
39	Alesandra Barasy				1		
40	Paulina Radulescu				2		
41	Victoria Vég				1		
42	Mart'a Popavitia				2		
43	Persid'a Ignea				1		
44	Anna Jidi				30		
45	Elen'a Iorga				2		
46	Anna Stojanu				5		
Sum'a					145	80	

Oradea-Mare, in oct. 1870.

In numele Comitetului ad-hoc
Paulina Romanu nasc. Covaciu.

Segedinu, 21. octovre.

Junimea romana studiosa d'in Segedinu, coadunandu-se si in acestu anu scolasticu, nu intardi a-si reincepe numai decatu activitatea sa, prin carea s'a nesita si se va nesu si in viitoriu a da echo d'in tote poterile sale vocei timpului, vocei natiunii. Asié, in 20 c., in poterea §-lui 42 alu statutelor, ne intruniram totu in edificiuu gimnasiului, unde apoi tenerulu P. Popoviciu, studente de a 7 cl., tienu cuventarea de deschidere. Dupa inscrierea membrilor, se alese comitetulu conducatoriu d'in urmatoriele persoane: presediate P. Popoviciu st. de 7

seriose ocupatiuni in tier'a loru. Sum siguru inse ca totu nu uita timpul a celui ferice, a carui-a suvenire singura mai pote aduce unu zimbetu pre vestiditele loru buze, mai pote se le discretiesca fruntea plesivita!

... Pucinu câte pucinu, trup'a se inbunetati. D'intre actori se desvelira adeverate talente. — Poni, Teodorini, Luchianu, Sterianca, Gabriela, etc. puteau incepe acum ori-ce rol, fia elu catu de greu. Repertoriulu se imbogati, si Alesandri incepu a ni areta frumosele lui opuri. „Iorgu de la Sadagur'a“ fu antai'a sa piesa originala. Ea avu unu mare succesu, ca-ci autorulu, bicuindu xenomani'a (mania pentru locuri straine) ridiculisa defectulu ce aveau si au inca unii d'in junii educati in strainetate de a gasi tote cele rele in tier'a loru.

Aceste tote avura o influinta mare a sup'a limbei. Daca unele piese aveau ore cari expresiuni familiare, ele erau la locul loru, si indata venia dialogulu elegantu, fara pretensiune si naturalu. Comedi'a nu ajunsese a fi burlesca, si dram'a era tragica, fara a fi sbuciumata si lidosa. Publiculu si-aduce a minte de Poni — mortu in florea etatii — in „Angelo“, „Lazaru pastorulu“, etc.; de Teodorini in „Jocatoriulu“, „Saulu“, etc.; candu la teatru petrecea si elu câte-va ore placute d'in cele multe neplacute ale vietiei!

Acum intreprinditorii nostri, multiamiti ca au pusu temelii teatruulu nationalu, se retraseru. Alte directiuni i urmaru, cari nu avura a se lupta cu greutatile ce intimpinaseru ei. O noua sala de teatru se cladi, si D. M. Millo lua directiunea.

Negresitu, ca ea nu potea cade in mai bune mane. D. Millo, autoru si actoru, era singuru in stare a consolida edificiuulu, radacatu cu atate ostenele. Elu ni areta pre scena mai multe piese, intre cari „Petra d'in casa“, „Samson“, „Chiriti'a“, „Niscorescu“, etc., avura succese fabuloase. Concursu-

cl.; notariu coresp. E. Juica, st. 6. cl.; notariu pentru siedintie A. Coterla, st. 6. cl.; casariu A. Opreanu, st. 7. cl.; bibliotecariu A. Popescu, st. 6. cl. Siedintiele societatii se voru tiené in tote dominecele. Numerulu membrilor e 23, destulu de micu, dar' insufletirea si dorulu loru de a propasi in cultura nationala, precum poturamu culege, in prim'a nostra siedintia, de pre faci'a fia-carui membru, ne indreptatiescu la cele mai frumose sperantie. Deci, dbe Ddieu, ca intreprinderea se fia in-coronata cu celu mai frumosu succesu!

VARIETATI.

*(Din caletoria ministrului Eötvös). Ministrulu unguerescu de culte si instructiune publica, vestitulu baronu Eötvös, trecendu in caletoria sa de la Aradu la Timisior'a, se opri in comuna Ving'a, unde fu intempinat de catra judele cercualu magiaru de acolo, Georgiu Paulovits, cu una cuventare solemnă. Oratorulu magiaru, incantatu si inspiratu, pote, de es-celenta presentia a marelui si multu meritatulu domnu ministru, dede cursu liberu sentieminteloru inimei sale, pronuciandu, intre altele, si aceste-a: „Noi vedemu steu'a resarindu, carea radica natiunea nostra la nivoulu timpului. De asiu ave eu poterea lui Samsonu, asiu scote d'in radecine pre celu mai innaltu stegiaru d'in munte, lasiu moia ca pre una pena in sorc, spre a scrie numele Escelentiei Tale cu trasure nesterse, ca se-lu vedea acei a, cari urescu lumina.“ — Ministrulu de culte, plecandu mai departe in alta comuna, fu primitu de catra judele comunalu asemenea cu una cuventare, inse mai putienu placuta si mai putienu incantatoria pentru Dsa, ca-ci acestu-a spusu Dlu Eötvös verde in fatia, ca guvernulu sugruma libertatea, vatema drepturile tieriei, si alte adevaturi. Dupa-ce Dlu Eötvös, pre care-lu cam uimise acesta salutare ciudata si atatu de contraria celei de mai inainte, si reveni in fire si dupa-ce se reculesc bine, replicu onestulu tieranu, d'cundu, ca celu ce voiescu libertatea, trebuie mai antaiu se nesuesca dupa cultura; ér' celu ce cere drepturi, trebuie se-si implinesca si detorintiele, s. a. Frumosa doctrina si demna de celu ce o profeseza. Va se d'ca, dupa principiile Dlu Eötvös, libertatea are locu numai acolo, unde este si cultura; pana candu inse unu poporu nu va fi cultu, pana atunci trebuie oprimatu, impilatu, injugatu, legatu si despoiatu, ca asié se nu pota ajunge nice-una-data la cultura, si prin d'ins'a la lumina si libertate. — Totu in objectulu caletoriei br. Eötvös, cetimu una correspondintia d'in Timisior'a a „Albinei“, unde se dice, ca in escort'a dlui ministru nu s'au aflatu mai multi decatu doi nemti, cei-a-lalti erau toti romani. Apoi trasurele inca erau prinse cu cai romanesce, cu tote ca in ele siedeau domni de cei negri. Acesta manifestare de iubire catra Dlu Eötvös d'in partea romanilor ar' fi fostu pentru noi forte enigmatica, daca correspondintele nu ni-ar' explicu mai la vale, ca nu indemnulu propriu, ci porunc'a solgabiraesca a facutu pre romani se-si lase aratru si brezd'a, si se alerge intru intimpinarea marelui magiarisatoriu.

*(Amiculu Poporulu), calindariu pre anulu comunu 1871, compusu de Visarionu Romanu, anulu XI, Sabiu, editur'a si provedietur'a auto-

riului. — Calindariile compuse, de 11 ani incoace, de Dlu Visarionu Romanu sunt cunoscutu si apretiuite de toti; doveda, ca ele a fostu totu-de-un'a d'intre cele mai cautate si latite calindarie romanesce. Cuprinsulu Calindariului „Amiculu Poporulu“ pentru anulu 1871 inca este nu numai interesantu ei si forte instructivu, precum se va vedé d'in urmatoriele materie: Continuarea istoriei Ardelului, — Invetiature agronomice (cu ilustratiuni), — Nana, soci'a banditului italianu Marzio (novella), — Sentintie si adevaturi de Garibaldi, — Despre fisionomia, — Unu museu nationalu pentru Romani, — Resultatele numeraturei de poporu in 1870, — Calindariu agronomicu, seu ce are se lucre agricultorulu in fia-care luna, — Institutulu transilvanu de smintiti d'in Sabiu (cu ilustratiune), — Turcomanii, poporu selbaticu d'in Asia (cu ilustratiune), — Poesle, notitie economice folositorie, proverbe romane, etc., — Umoristicu: Jaluzulu, ca spiritalu, una recensiuone literaria, etc., etc. Considerandu, ca intregu calindariulu este lucratu, in tota privintia, cu cea mai mare grige si acuratete, se va grabi fia-cine a si-lu procuru. Conditiuile de vendiare sunt: Pretiulu de bolta alu unui esemplariu: 50 cr., cu tramitere francata prin posta: 56 cruceri, — 10 esemplarie: 4 fl. 50 cr.; 25 esempl.: 10 fl.; 50 esempl.: 18 fl. 50.; 100 esempl.: 35 fl.

*(Necrologu). Cu mare dorere si intristare primiramu scirea ce ni-o aduse „Gazeta Transilv.“ despre repausarea vechiului si esemplariulu profesorulu alu gimnasiulu romanescu d'in Brasiovu, Vasiliu Oroianu. Acestu barbatu de unu caracteru tare si solidu, dupa unu morbu indelungatu, si-termina vietia in 315 octomvre, la 3 ore demaneti'a, in alu 48-lea anu alu vietiei, lasandu in doliu si gele pre aduncu intristat'a sa socia Elis'a, pre mam'a sa Elen'a, pre frate, sora, colegiu profesorulu, pre tinerimea scolastica, intru a carei lumina se-a sacrificatu 25 ani ai vietiei sale, ca profesorulu gimnasiulu d'in Brasiovu. Fia-i memori'a eterna!

*(Una surprindere), „Arader Zeitung“ scrie, ca inainte cu vre-o câte-va lune sosi la oficiulu postulu d'in Curticiu (comit. Aradului) una epistola de la institutu de creditu d'in Pest'a, adresata lui Ionu Bulboca, unu economu avutu d'in acea comuna; mai inainte inse de a se fi predatu epistol'a adresatulu, postariulu de acolo primi unu telegramu de la numitulu institutu, prin care fu rogatu a nu inmanu epistol'a, ci a-o reintorna fara amânare la Pest'a. Dar' ce se vedi? — Ionu Bulboca primi in dilele trecute una scrisore de la institutu de creditu prin carea fu provocatu categoricu, ca se solvesca rat'a prima d'impreuna cu interesele d'in imprumutulu luat de la mentiuatulu institutu, in suma de 12,600 fl., ca-ci la d'in contra i se va anuciá capitalulu intregu. — Si-pote cine-va imaginu, ce surprindere neplacuta a potutu produce acesta provocare bietulu Bulboca, care nu numai ca n'a avutu trebuintia de a cere si a contracta vre-unu imprumutu cu numitulu institutu, dar' n'a avutu neci una cunoscentia despre tota acesta afacere. Pre cum se vede, institutu de creditu a caditu victima vre-unui siarlatanu desteru si ingeniosu, care si-au scintu afia mediu-locele pentru a primi unu imprumutu, cu scopu de a-lu solvi ad calendas graecas.

straina, ce gasiau, ca a merge la teatruulu nationalu nu era de bon ton:

„C'est une chose, ma chère, horrible, une abomination!
„Pre semne n'ai bagatu séma ca lui Jean i d'cu Ionu.“
(Gr. Alesandrescu.)

Scimu ca unu projectu ce se facuse pentru teatru zace ingropatu in archivele ministeriulu de esterne, ca-si dorintia exprimata de camera de a se cladi una noua sala pre locul teatruulu vechiu. Se speramu, ca li va veni si loru rondulu de a esi d'in momentulu loru.

III.

Me oprescu aci, dloru, esprimendu-mi cea mai adanca parere de reu, ca nu ve potu vorbi si despre teatruulu nationalu romanu in Bucovin'a, — ca-ci nu existe. Cu atatu mai pucinu potu fi in stare de a ve relata despre teatru romanu aici in Transilvania si partile ei: dvostre o sciti, ca n'a fostu si nu este. Se speramu inse, ca va fi; si va fi d'in poterile nostre proprie.

Asta-di, dvostre, si eu dvostre Romani totu sunt chiamati a pune base acestui institutu nationalu atatu de sentitu pentru cultura si instructiunea poporulu romanu; institutu de teatru romanu care, precum am d'cu la inceputu, trebuie se fia espressionu cugetariloru morale ale societatii nostre

Fia, ca lucrurile dvostre si concursulu totoruru romanileru se aiba succesele cele mai palpabile, pentru cultura limbei si consolidarea nationalitatii nostre romane!

lu lui Alesandri, l'enfant gaté alu nostru, facea ca era destulu se se arete numele lui pre afisiu, pentru ca se se impla sala, unde resuna si incantatori'a viora a lui Flechtenmacher. Intr'unu cuventu, teatruulu romanescu era in florea lui. —

Daca inse unu curiosu ar' fi observatu cu sange rece mersulu seu, ar' fi veditu cu intristare, ca nu are base solide. In adeveru, era una trupa recrutata d'intre tineri inamorati in artea dramatica, era si o sala spatiosa, dar' trup'a actoriloru nu avea decatu aplaudede publiculu, si candu se inchideau portile teatruulu, omenii acesti-a remaneau pre pavea, fara se se ghindesca nime la dinsii. — Sala, cladita intr'unu capetu, departe de centrulu orasiulu, avea pre langa acesta si alte defecte. Lasandu era lipsita de acustica, dar' era umeda si rece; actorii capetau junghiuri, junghiurilo aduceau oftia si, in curendu, Poni, P. Nicolau, Marghiol'a, Sterianca, N. Teodoru, etc., se facura tristele ei victime!

Cu cine se inlocuia desiertulu ce se facea in rangurile acestorulu luptatori? Cu alti devotati teneri, cari aveau acea-si perspectiva, lipsa si oftia!

Unii desertara. Millo si Teodorini se dusera departe se caute unu mai bunu norocu. Altii, intornandu-si ochii lacrimati de la scen'a ingrata, ce fusese primulu si singurul loru amoru, fugiau cu o imprecatiune, vade retro! si cautau a gasi vre-o alta cariera, care li promitea celu pucinu unu adapostu si o bucata de pane la betranetelu.

Asie dar' teatruulu romanu incepu a decada, ca-ci elu nici era chipu a se sustiené fara unu conservatoriu, fara o scola care se formeze actori pentru a inlocui pre cei ce moriau! Si daca, d'in candu in candu, se mai dau representatiuni romane, ele erau numai o intreprindere hasardosa a unor omeni curagiosi, pre cari curendu le facea se cada indiferentia Philaminteloru amorose de scen'a

